

Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах” төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан

БҮЛЭГ 1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

ТӨСЛИЙН НЭР:	“Вершина толгойт” алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах төсөл
ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧИЙН НЭР: УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ: РЕГИСТРИЙН ДУГААР:	“Бугантнандин” ХХК 1311005108 3737373
АШИГТ МАЛТМАЛ АШИГЛАЛТЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ДУГААР:	MV-005959 /26.43 га/
ГАЗАР ЭЗЭМШИХ ГЭРЧИЛГЭЭНИЙ ДУГААР:	000020169
ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧИЙН ХАЯГ:	Сэлэнгэ, Ерөө, 3-р баг, Бугант, Геологийн хэсэг 1 тоот; Утас: 99065280
ТӨСЛИЙН БАЙРШИЛ:	Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын Бугант тосгоны нутагт орших бөгөөд Бугант тосгоны төвөөс зүүн хойш 15 км, Ерөө сумын төвөөс зүүн урагш 80 км, Улаанбаатар хотоос баруун хойш 450 км зайтай.

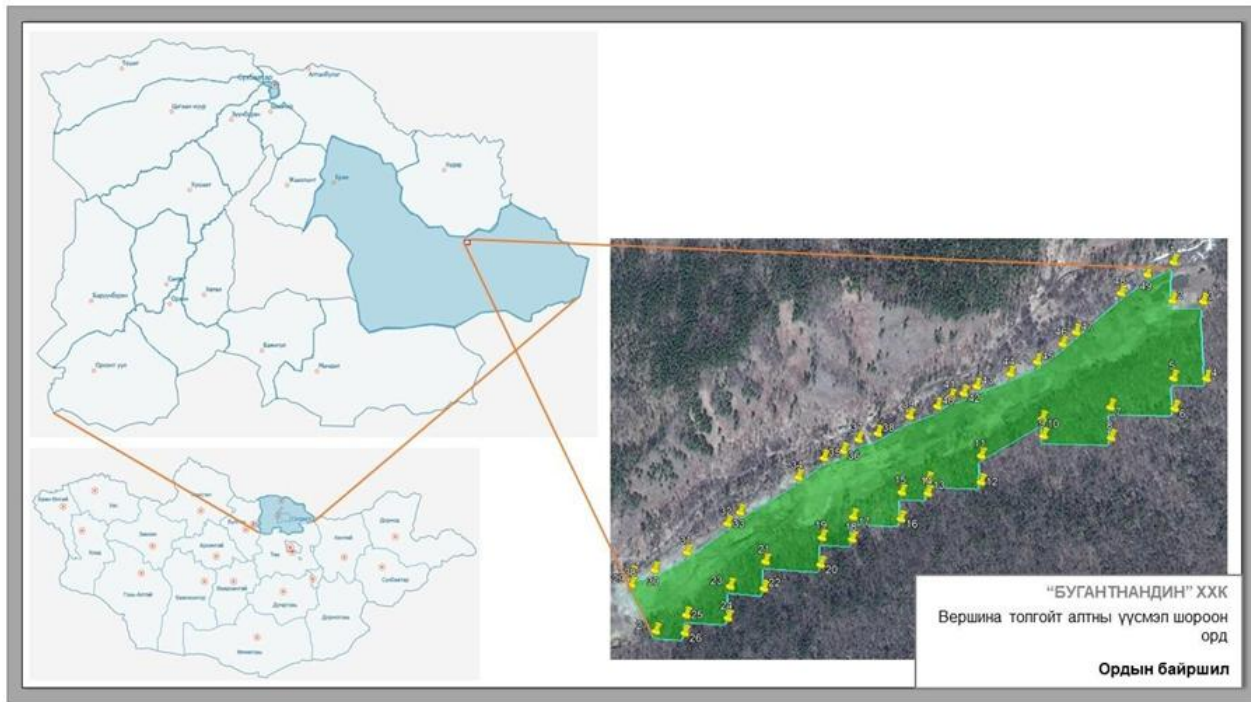
Хүснэгт 1. Тусгай зөвшөөрлийн талбайн мэдээлэл

№	Уртраг			Өргөрөг			UTM	
	Градус	Минут	Секунд	Градус	Минут	Секунд	X	Y
1	107	25	31.17	49	29	31.15	675632.450	5484976.949
2	107	25	28.2	49	29	30.25	675573.607	5484947.236
3	107	25	25.22	49	29	28.88	675515.029	5484903.005
4	107	25	20.06	49	29	25.96	675414.141	5484809.503
5	107	25	18.49	49	29	25.08	675383.435	5484781.315
6	107	25	15.57	49	29	23.74	675326.031	5484738.051
7	107	25	12.47	49	29	22.85	675264.559	5484708.566
8	107	25	8.63	49	29	21.93	675188.231	5484677.677
9	107	25	7.12	49	29	21.4	675158.383	5484660.336
10	107	25	5.67	49	29	21.14	675129.475	5484651.372
11	107	25	4.11	49	29	20.44	675098.789	5484628.750
12	107	25	0.93	49	29	19.69	675035.567	5484603.539
13	107	24	57.26	49	29	18.41	674963.013	5484561.647
14	107	24	55.04	49	29	17.96	674918.802	5484546.320
15	107	24	53.26	49	29	17.11	674883.839	5484518.926
16	107	24	51.04	49	29	16.57	674839.717	5484500.820
17	107	24	48.05	49	29	15.13	674780.997	5484454.429
18	107	24	41.36	49	29	12.5	674649.024	5484368.911
19	107	24	39.89	49	29	11.66	674620.284	5484342.027
20	107	24	35.21	49	29	9.49	674528.285	5484272.009
21	107	24	31.42	49	29	8.16	674453.358	5484228.503
22	107	24	28.76	49	29	7.85	674400.154	5484217.220
23	107	24	28.73	49	29	7.05	674400.341	5484192.499
24	107	24	31.67	49	29	3.62	674462.870	5484088.480
25	107	24	35.14	49	29	3.55	674532.745	5484088.551
26	107	24	35.21	49	29	4.84	674532.879	5484128.429
27	107	24	40.17	49	29	4.73	674632.766	5484128.225
28	107	24	40.28	49	29	7	674632.735	5484198.388
29	107	24	44.26	49	29	6.91	674712.888	5484198.173
30	107	24	44.34	49	29	8.85	674712.579	5484258.127

Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах” төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан

31	107	24	50.8	49	29	8.73	674842.649	5484258.585
32	107	24	50.89	49	29	10.67	674842.539	5484318.546
33	107	24	54.37	49	29	10.58	674912.632	5484318.011
34	107	24	54.45	49	29	12.2	674912.637	5484368.084
35	107	24	59.91	49	29	12.09	675022.579	5484368.211
36	107	25	0	49	29	14.03	675022.468	5484428.171
37	107	25	2.98	49	29	13.97	675082.472	5484428.242
38	107	25	3.03	49	29	14.94	675082.516	5484458.226
39	107	25	8.99	49	29	14.81	675202.534	5484458.061
40	107	25	9.09	49	29	16.75	675202.621	5484518.028
41	107	25	16.04	49	29	16.61	675342.562	5484518.198
42	107	25	16.11	49	29	18.22	675342.372	5484567.956
43	107	25	23.56	49	29	18.07	675492.379	5484568.144
44	107	25	23.67	49	29	20.33	675492.347	5484637.998
45	107	25	30.62	49	29	20.19	675632.285	5484638.175
46	107	25	30.73	49	29	22.45	675632.250	5484708.029
47	107	25	34.2	49	29	22.38	675702.118	5484708.116
48	107	25	34.5	49	29	28.2	675702.363	5484888.018
49	107	25	31.02	49	29	28.27	675632.297	5484887.925
50	107	25	31.17	49	29	31.15	675632.450	5484976.949

Зураг 1. АМТЗ-ийн талбайн байршил

Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах” төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан

Зураг 2. Төслийн талбайн орчны төлөв байдал

Зураг 3. Уурхайг тосгон

Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах” төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан

1.1. Ордын нөөцийн тооцоо

Вершина Толгойт алтны үүсмэл шороон орд нь олон удаагийн олборлолтын ажлын явцад хуримтлагдаж үүссэн техноген орд бөгөөд ашиглалтын үйл ажиллагааны явцад байгуулагдсан хаягдлын аж ахуй болох нуур, гааль-эфелийн овоолго дагуу байрлах ба хөндийн дагуу 90-100 м өргөнтэйгөөр 1000 орчим м сунаж тогтоно. Орд газрын хайгуулын ажлыг 100 х 40 /м/ торын нягтралтайгаар хийж гүйцэтгэснээр сонгож авсан жишиг үзүүлэлтүүдийг хангаж захын агуулгаар хязгаарлагдсан 11 нөөцийн хэсэгшил ялгасан ба судалгаанд ашигласан торын нягтрал нь ордын нөөцийг С зэрэглэлээр тооцох үндэслэл болсон.

Хайгуулын ажлын үр дүнгээр дээрх 11 хэсэгшилд химийн цэвэр тооцсоноор 32.27 кг алтны нөөц тогтоосон бөгөөд үүнээс 24.62 кг нь MV-005959 дугаар бүхий тусгай зөвшөөрлийн хүрэн дотор байрладаг. Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордын геологийн нөөцийг 2019 онд гүйцэтгэсэн хайгуулын ажлын үр дүнгээр С зэрэглэлээр 230.89 мян.м³ элс буюу

химийн цэврээр 24.62 кг алтны нөөцийг тогтоож Улсын нөөцийн нэгдсэн тоо бүртгэлд бүртгүүлсэн байдаг.

1.2. Олборлолтын ажил

1.2.1. Уурхайн нээлт, ашиглалтын дараалал

Вершина толгойт уурхай нь хөрс хуулалт багатай бөгөөд хөрс хуулалтын дундаж коэффициент дунджаар 0.4 м³/м³ байна. Уурхайн нээлтийг С-1 блокоос эхлэн нээж 7с блокыг дуустал бүрэн ашиглалт явууллаа. Уурхайн нээлтээр нийт 213.25 мян.м³ уулын цулын ажил хийгдлээ. Үүнээс хуулах хөрсний хэмжээ 45.55 мян.м³, элсний хэмжээ 167.7 мян.м³ байна.

Хэсэглэлийн дугаар	Хэсэглэлийн талбай, мян.м ²	Зузаан, м		Эзлэхүүн, мян.м ³		Дундаж агуулга, мг/м ³	Дундаж агуулга, мг/м ³	Метал олборлолт
		Хучдас	Давхарга	Хучдас	Давхарга			Химийн цэвэр
1-С	3.83	1	3	3.83	11.49	102	92	1.06
2-С	8.71	0.63	2.6	5.52	22.35	106	96	2.14
3-С	8.59	0.4	2.4	3.43	20.6	138	125	3.57
4-С	10.02	0.8	2.9	8.02	29.06	165	149	4.34
5-С	12.85	0.7	3	8.99	38.55	100	90	3.48
6-С	8.11	0.75	2.8	6.08	22.43	95	86	1.92
7-С	9.68	1	2.4	9.68	23.22	132	119	2.77
Бүгд С	61.79			45.55	167.7			19.28

1.2.2. Уурхайн бүтээгдэхүүн гаргалтын тайлан

Талбайн хэмжээнд олборлолтын үеийн элсний хаягдал бохирдол тооцсоноор, угаасан элсний хэмжээ нийт 52 мян.м³, олборлосон алтны хэмжээ 10 кг болж байна. Уурхайн бүтээгдэхүүн гаргалтын тайланг дараах хүснэгтэд үзүүллээ.

Хүснэгт 2. Уурхайн бүтээгдэхүүн гаргалтын тайлан

№	Үзүүлэлт	Нэгж	Тайлант онд
1	Элс олборлолт	мян.м ³	52
2	Дундаж агуулга	мг/м ³	118
3	Алтны хэмжээ /х.ц/	кг	10
4	Хөрс хуулалт	мян.м ³	45.55
5	Хөрс хуулалтын дундаж коэф	м ³ /м ³	0.41

Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах” төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан

1.2.3. Олборлолтод ашигласан тоног төхөөрөмжүүд

Хүснэгт 3. “Бугантнандин” ХХК-ийн уулын үндсэн тоног төхөөрөмжийн жагсаалт

№	Нэр	Марк	Тоо ширхэг
1	Экскаватор	Doosan DX500	1
2	Экскаватор	CAT-320B	1
3	Экскаватор	Hyundai 3000 LC	1
4	Экскаватор	Hyundai R4700LC-7	1
5	Экскаватор	Doosan55	1
6	Экскаватор	Hyundai 2900LC-3	1
7	Ковш	XCMG ZL50	1
8	Автосамосвал	HOWO 290	4
9	Бульдозер	XCMG TY160B	1
	Нийт		12

**БҮЛЭГ 2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, ЭДИЙН
ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА**

2.1. Газарзүй

Физик-газар зүйн дүүргэчлэлээр Хангай-Өвөр Байгалийн уулархаг мужийн Хэнтийн нурууны дүүргийн Умард Хэнтийн бэсрэг уулсын тойрогт хамрагдах Толгойт, Сангийн гол, Шавартын голын уулзвараас дээш Толгойтын голын хөндийн нарийсаж буй дээд хэсэгт оршдог.

2.2. Ус зүйн хувьд

Төсөл хэрэгжих талбай нь ус зүйн хувьд Төв Азийн гадагш урсацгүй ай савд ай савд багтана. Монгол орны усны сав газар хагалбарын дагуу 29 ай савд хуваасан байдаг. Төсөл хэрэгжих талбай нь Ерөө голын сав газарт хамаарч байна. Ашиглалтын талбай нь усан сан бүхий газрын энгийн хамгаалалтын бүстэй 17.46 га давхцалтай. Иймд хууль эрхзүйн дагуу таван талт гэрээг байгуулсан байна. Гидрогеологийн дүүрэгчлэлийн хувьд Хойд системийн Хэнтий-Хангайн дүүргийн Сэлэнгийн бүсийн Ерөөгийн дүүрэгт хамрагдана. Газрын доорх болон гадаргуугийн усны үндсэн тэжээгдэл нь агаарын хур тунадас бөгөөд газар доорх усны түвшний хэлбэлзэл нь орж байгаа хур тунадасны хэмжээтэй шууд хамааралтай байдаг. Талбайд болон түүний ус хураах савны хэмжээнд өмнөх судлаачид орчин үеийн дөрөвдөгчийн настай аллювийн хурдас дахь ус агуулагч бүрдэл, цэрдийн хурдас дахь ус агуулагч бүрдэл, палеозойн хурдас чулуулаг дахь ус агуулагч бүрдэл гэж ялгаж иржээ. Үндсэн чулуулгийн усжилтын байдал нь харилцан адилгүй ба үндсэн чулуулгийн ан цавшилт, бутлалтын эрчмээс хамаардаг. Энэхүү нөөц бодогдсон талбайд ихэвчлэн дөрөвдөгчийн хурдасны ус агуулагч нүх сүвэрхэг иж бүрдэл тархсан учир түүний үндсэн шинж чанарын талаар товчхон дурдах нь зүйтэй гэж үзлээ. Ус агуулсан дөрөвдөгчийн хурдас нь гол горхинуудын хөндийд элбэг тархсан байдаг. Эдгээр хурдасны зузаан нь Бугант-Толгойтын депрессийн хэсэгт 30 м хүрдэг ба тусгай зөвшөөрөлт талбайн хэмжээнд дунджаар 10.2 м ба хамгийн ихдээ 19.6 м хүрнэ. Төсөл хэрэгжих уг АМТЗ-ийн талбай нь жилд 5-10мм нөхөн сэргээгдэх чадвартай бүс нутагт хамаардаг байна.

2.3. Хөрсөн бүрхэвч

Тус ашиглалтын талбай нь Бугант тосгоноос зүүн хойш 15км-т ойтой уулт өндөрлөг газар бүхий түүний хөндий хотгорт байрлана. Энэ нутаг нь хөрс-газарзүйн мужлалтаар Хэнтийн мужийн Хэнтийн төвийн 38-р тойрогт багтана. Газрын гадаргуугийн хувьд уулт өндөрлөг болон нарийн ам хөндий жалга зэргээс бүрдэх ба өгсөж уруудсан ойн хажуу налуу гадаргуутай, уул нь ойгоор битүү бүрхэгдсэн, хөндий жалга дагуу ургамалжсан, өвслөг ургамлын бүрхэц 80-90% хүрдэг байна. Өмнөх жилүүдэд энэ хөндийд олборлолтын үйл ажиллагаа явуулснаар байгалын гоо үзэмж, дүр төрх нь алдагдаж, ландшафтын эвдрэл үүсч, газрын гадаргад гүний хурдас чулуулаг ил гарах, ухааш үүсэх, өндөр овоолго-шороо, түүний дундах хэсэг хэсэг газраар нуур цөөрөм үүсч өөрчлөгдсөн байна. Уулын хажуу бэл, налууг хамарсан хөрсний хүчтэй элэгдэл, эвдрэл талбайн баруун болон зүүн хэсэгт хүчтэй явагдаж байна. Эвдэрсэн газарт болон түүний ойролцоох газрын гадарга, хөрс-ургамлын үндсэн хэв шинж үндсэндээ алдагдсан байна. Ашиглалт явуулахаар төлөвлөж буй талбайн эргэн тойронд ихэнхидээ ойн бараан болон аллювийн ширэгт, аллювийн нугын, аллювийн хайрган зэрэг хөрс зонхилон тогтворжино. Ургамлын хувьд:

Ургамал-Газарзүйн мужлалаар “Евразийн шилмүүст ойн их муж”-ийн “Дорнод Сибирийн шинэс-нарсан ойн дэд их муж”-ийн “Хэнтийн уулын тайгын муж”-д хамаарна. (Монгол Улсын Үндэсний Атлас, 2009он). Харин Н.Өлзийхутагийн (1989 он) Ургамал-Газарзүйн тойргоор Хэнтийн уулын тайгын тойрогт багтаж байна.

2.4. Ан амьтан

Энэхүү төсөл хэрэгжих талбай нь Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших бөгөөд Монгол орны зоогеографийн мужлалаар (А.Г.Банников 1954) Хэнтийн тойрогт багтаж байна. Тус сав нутгаар амьтан судлаачдаас анх В.С.Моллесон (1995) Ерөө, Цөх голын хагалбар нутгаар гол төлөв шувуудын зүйлийн бүрэлдэхүүн, нүүдлийн ажиглалт зохиож байжээ. Жуулчин эрдэмтэн П.К.Козлов, шувуу судлаач Е.В.Козлова Хиагтаас Өргөө хүрэх замдаа Ерөө голын адгаар байсан хөхтөн, шувуудын ажиглалт хийснээ өөрсдийн бүтээлд дурдсан байдаг. Мөн А.Г.Банников (1954) Ерөө голоор 1944-1945 оны үед богино хугацааны аялал зохиож тэнд тархсан хөхтөн амьтад ба хоёр нутагтны цуглуулга, ажиглалт нийснээ нийтлүүлсэн байна. Энэ эрдэмтнээс хойш 1965-1980 онуудад Монгол-Зөвлөлтийн хамтран биологийн иж бүрэн экспедицийн шавж, загас, хоёр нутагтан, хэвлээр явагчид, шувуу, хөхтөн судлалын биеэ даасан шинэ ангиуд энэ нутагт урт, богино хугацаагаар ажиллаж байжээ.

2.5. Цаг агаар, уур амьсгал

Ерөөгийн бүс нутаг нь Монгол улсын цаг уурын мужлалаар эрс тэс уур амьсгалтай, хүйтэн өвөлтэй, Орхон-Сэлэнгийн сэрүүн бүсэд багтдаг. Ихэнхдээ жилийн дундаж температур -20С байдаг. Зун халуун, өвөл хүтэн, 6 дугаар сарын эхнээс 8 дугаар сарын сүүлч хүртэл дулаарах бөгөөд 7, 8 дугаар саруудад хамгийн дулаан болж өдөрт дундажаар 18 С-аас 200С орчим халдаг байна. 10 дугаар сараас 4 дүгээр сарын эх хүртэлх хугацаанд хүйтрэлт болох ба хамгийн их хүйтрэлт өвлийн 1, 2 дугаар саруудад дундажаар -200С-ээс -210С хүрдэг байна. Улирлын уур амьсгалын нөхцөлөөр хавар намар, өвөл зуны үргэлжлэх хугацаа хосоороо ойролцоо байгаа нь эх газрын уур амьсгалын хахир ширүүн шинжийг илтгэж байна.

Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах” төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан

Жилийн улирлын хугацаа нь тухайн үеийн цаг агаар бүрэлдэн бий болох онцлогоос хамааран зохих хэлбэлзэлтэй байх боловч жилээс жилд 3-5 хоногоос илүү хэлбэлзэхгүй.

2.6. Дэд бүтэц

Толгойтын алтны бүлэг ордыг ашиглах үед Бугант тосгон, эмнэлэг, сургууль, 110 кВт-ын цахилгааны өндөр хүчдэлийн шугам, автомашины сайжруулсан зам зэргийг барьж байгуулснаар дэд бүтцийн гол гол асуудлууд бүрэн шийдэгдсэн байдаг.

Уурхайд дараах дэд бүтэц, бүтээн байгуулалтын ажлуудыг хийгээд байна. Үүнд: Уурхайд ажилчдын хотхон, цайны газар, амрах байр, дууш саун, оффис, амрах байр, засварын газар зэрэг барилга байгууламжууд, цахилгаан хангамж, ус хангамж, зам талбай зэрэг уурхайн дэд бүтцийг бүрэн шийдсэн. Мөн олборлолтын болон элс угаан баяжуулах цехийн тоног төхөөрөмжүүд, ажиллах хүчнээр бүрэн хангагдсан.

2.7. Нийгэм эдийн засагт нөлөөлөх байдал

Ашигт малтмал ашиглах MV-005959 дугаартай тусгай зөвшөөрөлтэй талбай дахь Вершина-Толгойтын алтны шороон орд нь засаг захиргааны хувьд Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт, Улаанбаатар хотоос 450 км, Дархан хотоос 200 км, Бугант тосгоноос зүүн хойш 10-15 км зайд физик-газар зүйн дүүргэчлэлээр Хангай-Өвөр Байгалийн уулархаг мужийн Хэнтийн нурууны дүүргийн Умард Хэнтийн бэсрэг уулсын тойрогт хамрагдах Толгойт, Сангийн гол, Шавартын голын уулзвараас дээш Толгойтын голын хөндийн нарийсаж буй дээд хэсэгт оршдог. Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сум нь 1924 онд Түшээт хан аймгийн Эрдэнэ чин вангийн хошууны Хүдрийн “Бэлчир” гэдэг газар Галттай нэртэйгээр 240 өрх 2039 хүн амтай буриад иргэдийн хүсэлтээр байгуулагджээ. Түүнээс хойш сумын төвийг 1925 онд Карников тосгонд 1953 онд одоогийн Тавинд шилжүүлжээ. Тус сумаас 1971 онд одоогийн Хүдэр сум, 1976 онд Жавхлант сум тус тус бие даан засаг захиргааны нэгж болон салсан түүхтэй. Тавин, Буурагчин, Бугант гэсэн 3 багийн нийт 1862 өрхөд 6567 хүн амьдардаг. 2 баг нь сумын төвд Бугант тосгон нь сумын төвөөс 75 зайд байрладаг. Ерөө сум нь Сэлэнгэ аймгийн нийт газар нутгийн 19.76 хувийг эзэлдэг бөгөөд хүн амын тоогоор Сэлэнгэ аймгийн 17 сумаас эхний 5-д, газар нутгийн хэмжээгээр 1-д ордог сум юм.

БҮЛЭГ 3. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

“Вершина толгойт үүсмэл шороон ордыг ашиглах төсөл”-ийг хэрэгжүүлэх явцад байгаль орчны менежментийн анхаарвал зохих асуудлууд болон гол чухал зорилтууд нь дараах байдлаар тодорхойлогдож байна. Үүнд:

- Уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд өртөгдөх хэсгүүдэд уулын ажлын төлөвлөлт болон тухайн жилийн байгаль орчны менежмент төлөвлөгөөний хүрээнд холбогдох аргачлал, стандартын дагуу техникийн ба биологийн нөхөн сэргээлтийг явуулж орон нутагт хүлээлгэн өгөх;
- Уурхайн хаалт-нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөг төслийг эхлэхтэй зэрэгцүүлэн боловсруулах, орон нутгийн иргэдээр хэлэлцүүлж, асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагуудаар хянуулан батлуулах;
- Уурхайн талбайд байгаль орчны үйл ажиллагааг хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтныг томилж, байгаль орчны чиглэлээр дотоодын хяналт ба ажилчдад зориулсан сургалт сурталчилгааг тогтмол явуулж хэвших;
- Байгаль орчныг хамгаалах ба байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн дагуу байгаль орчны менежмент төлөвлөгөөг боловсруулж, гүйцэтгэлийг өндөр түвшинд байлгах, мөн байгаль орчны хугацаат аудитыг хийлгэсэн.
- Уурхайн үйл ажиллагаа ба барилга байгууламж, ажилчдын байрнаас үүсэх хог хаягдалтай холбоотойгоор хог хаягдлын менежментийн 3R зарчмыг хэрэгжүүлж, үүсэх хог хаягдлыг багасгах, түүнийг дахин ашиглах, дахин боловсруулах ажил зохион байгуулах;
- Орчны хяналт шинжилгээг хуваарийн дагуу явуулж уурхайн үйл ажиллагаанаас үзүүлэх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөлд хяналт тавих;
- Үйл ажиллагааны явцад үүсэх орчны тоосжилтыг хамгийн бага байлгахад анхаарч ажиллах, тайлангийн холбогдох зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллаа.

**Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах”
төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан**

БҮЛЭГ 4. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТАЙЛАН

Хүснэгт 4. Сөрөг нөлөөллийг бууруулсан арга хэмжээний тайлан

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулсан арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамарсан хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал (сая.төг)	Нийт зардал (сая.төг)	Хэрэгжүүлсэн хугацаа ба давтамж	Баримталсан эрх зүйн баримт
АГААР МАНДАЛД ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ТАЙЛАН								
Тоосжилт болон бохирдуулагч хийн нөлөөгөөр орчны агаар бохирдох, ажилчдын эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлөх	Уурхайн технологийн замуудыг усалж чийглэх, (тодорхой ажлын график гаргах ба хуурайшилттай үед усалгааны хугацааг ойртуулах)	Уурхайн дотоод тээврийн зам	га	2.4	Үйл ажиллагааны зардлаас		Ил уурхайг ашиглах хугацаанд буюу дулааны улиралд	ЗТБХБ-ын сайдын 2011 оны 216 тоот тушаал. MNS4585:2007
	Хүнд механизм утааны хэмжээг стандартын шаардлага хангах хэмжээнд байлгах талаар засвар үйлчилгээг тогтмол явуулж, механизмуудыг улсын үзлэгт хамруулж ажилласан	Төслийн хүрээнд, уурхайд ажиллаж буй бүх хүнд механизмуудад	Тээврийн хэрэгсэлийн тоо	10	0.3	2.0	2025	Агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэмжээ MNS5885:2008
	Уурхайн карьер, овоолгод ажиллаж байгаа ачих буулгах, тээвэрлэх машин техникийн кабин доторх агаарыг цэвэршүүлэх төхөөрөмж хэрэгслийн бүрэн бүтэн байдал, хаалга, цонхны чигжээс, хамгаалалтын үзлэгийг тогтмол хийж, зөрчил илэрсэн тохиолдолд шуурхай арга хэмжээ авч байх	Уурхайд ажиллаж буй бүх машин техникүүдэд	ш	5	Үйл ажиллагааны зардлаас		2025	ХАБЭАТ хууль Агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэмжээ MNS5885:2008
	Тоосноос эрүүл мэндээ хамгаалах нэг бүрийн хамгаалах хэрэгсэл, хүнсний нэмэлт бүтээгдэхүүнээр ажилчдыг хангах, тэдэнд сургалт, сурталчилгаа явуулах	Уурхайн бүх ажилчдад	Хүн	38	ХАБЭА-н зардлаас		2025	MNS(ISO)13688:2000 MNS 3306:1991 MNS 5620:2006 MNS5623:2006 MNS5388:2004 MNS5389:2004

**Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах”
төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан**

	Агаарын бохирдлын тухай хуулийн дагуу техник хэрэгслийн татварыг төлөх	Төсөлд ашиглагдах тээврийн хэрэгслүүд	ш	11	Үйл ажиллагааны зардлаас		2025	
Нийт зардал					3.0			
УСАН ОРЧИНД ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ТАЙЛАН								
Төслийн талбайн ойр орчмын газар доорх усны түвшин уурхайн ус зайлуулалтын улмаас буурах	Ерөө голын сав газартай ус ашиглах гэрээ байгуулан ажилласан	Төслийн хүрээнд	м³	Ашиглах хэмжээг ээр	Үйл ажиллагааны зардлаас		Уулын ажил эхлэхийн өмнө	“Усны тухай хууль”-ийн 28.4-р зүйл
	Үйлдвэрлэлийн болон ахуйн усны хэрэглээг нарийн тооцож, ашигласан усны хэмжээгээр төлбөрийг төлсөн	Төслийн хүрээнд	м³	Ашиглах хэмжээг ээр	Үйл ажиллагааны зардлаас		Сар, улирлаар	БОС-ын 1995 оны 153 тоот тушаал
Газрын доорх болон ил задгай ус бохирдох Гадаргын урсацын гольдрол өөрчлөгдөх	Ахуйн бохир ус зайлуулах цооног байгуулах ашиглах, засвар үйлчилгээг тогтмол хийж гүйцэтгэсэн	Уурхайн ажилчдын тосгонд	ш	1	1.0	1.0		Усны тухай хууль, Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай хууль “Усан орчны чанарын үзүүлэлт” MNS 4586:1998. “Газар доорх усыг бохирдлоос хамгаалах” MNS 3342:1982. БОА-ын тайлангийн зөвлөмжид зааснаар
Дүн						3.0		
ХӨРСӨН БҮРХЭВЧ, ГАДАРГЫН ХЭЛБЭРТ ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛСАН АРГА ХЭМЖЭЭ								
Хөрс элэгдэл эвдрэлд орох, үржил шим, чийг буурах, бохирдох, гадаргын унаган хэлбэр өөрчлөгдөх	Шимт хөрсний овоолгуудыг MNS 5915:2008 стандартын байгуулж ажиллах	Төслийн хүрээнд, Уурхайн эдэлбэр газарт			ҮА-ны зардалаар		2025	Газрын тухай хуулийн 50-р зүйл 50.1.1 дэх заалт. MNS5914:2008, “Газар шорооны ажлын үеийн үржил шимт хөрс хуулалт, хадгалалт” MNS5918:2008, “Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах техникийн шаардлага” MNS4919:2000, “Эвдэрсэн газарт хучилт
	Уурхайнн хэмжээнд олон салаа зам гаргахгүй байх, тэмдэг тэмдэглэгээг байршуулах, хяналт тавин ажиллах	Ашиглалтын талбайд	ш	5-8	0.05	0.4	2025	
	ШТМ-ыг стандартын шаардлага хангасан саванд хадгалах, асгарч алдагдахаас сэргийлэх, байгаль орчныг бохирдуулахаас хамгаалах,	Уурхайн эдэлбэрт хяналт тавих	Төслийн хүрээнд	Тухай бүр	0.25	0.4	202	

**Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах”
төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан**

	бохирлогдсон хэсгийн хөрсийг саармагжуулах, аюулгүй болгох арга хэмжээ авах							хийх хөрс. Техникийн шаардлага” “Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газарт техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийх аргачлал”
	Хоосон чулуулгийн овоолго болон шимт хөрсний овоолгыг төлөвлөгөөний дагуу цэгцтэй байршуулахаас гадна Хөрсний гулсалтаас хамгаалах, уурхайн карьерийг батлагдсан ТЭЗҮ болон УАТөлөвлөгөөний дагуу байгуулж ажилласан	Уурхайн эдэлбэрт			ҮА-ны Зардалаар гүйцэтгэх	2025		
Дүн					0.8			
АМЬТНЫ АЙМАГТ ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТАЙЛАН								
Уурхайн үйл ажиллагааны нөлөөллөөр зэрлэг амьтад дайжих, амьдрах орчинд сөргөөр нөлөөлөх	Зэрлэг амьтдыг хамгаалах биотехникийн арга хэмжээг орон нутгийн захиргаатай хамтран зохион байгуулах	Төслийн үйл ажиллагаа явагдаж буй газар нутгийн орчимд	удаа	Жилд 1 удаа	0.5	0.5	2025	Амьтны аймгийн тухай хууль: 6.1.7 дах заалт: үйлдвэрлэл, аж ахуйн үйл ажиллагааны явцад амьтан хөнөөгдөхөөс сэргийлэх
	Уурхай ачиж тээвэрлэх үед тээврийн хэрэгслийн хурд тогтоох, Осол гарч болзошгүй зэрлэг ан амьтан өнгөрөн гарч болзошгүй хэсгүүдэд тэмдэглэгээ байрлуулах		ш	Шаардлагатай тоогоор	ҮАЗ	ҮАЗ	2025	
	Ажилчдыг хууль бусаар ан хийхгүй байхыг анхааруулах, сургалтанд хамруулах, хяналт тавих	Уурхайн ажилчдад	Нийт ажилчид	38 хүнд	0.5	0.5	2025	
Дүн						1.0		
Нийт дүн						6.8		

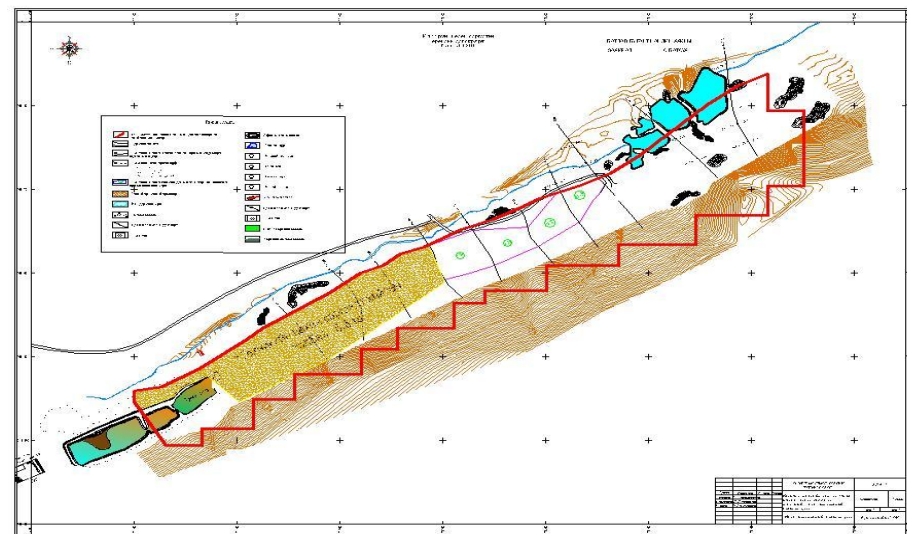
БҮЛЭГ 5. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТАЙЛАН

Уг үүсмэл шороон ордыг ашиглахдаа ордын доод хэсэг буюу 8С блокоос эхлүүлж 10с блокыг ашиглаж дууслаа .Энэ хугацаанд ашиглагдсан хоосон орон зайг дотоод овоолго хийх замаар техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг 6.0 га талбайд хийлээ.Техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн солбилцолыг харууллаа. Биологийн нөхөн сэргээлтийг 2022 онд техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайд хийлээ .солбилцолыг харууллаа

**Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах”
төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан**

№	Талбайн хэмжээ га	х	Ү
1	6.6	674542.9334	5484254.952
2		674520.1322	5484240.437
3		674502.443	5484232.957
4		674488.3586	5484220.67
5		674475.8621	5484204.823
6		674471.9536	5484201.105
7		674411.3497	5484174.185
8		674400.34	5484192.5
9		674400.1501	5484217.205
10		674453.36	5484228.5
11		674528.3016	5484272.026
12		674574.28	5484307.02
13		674620.28	5484342.03
14		674649.02	5484368.91
15		674776.8954	5484451.77
16		674839.679	5484500.796
17		674883.84	5484518.93
18		674918.8	5484546.32
19		674963.01	5484561.65
20		674972.8575	5484567.335
21		675004.2154	5484478.678
22		674776.7216	5484291.555
23		674603.2923	5484192.414

Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах” төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан

биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн тойм зураг

**Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах”
төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан**

**Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах”
төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан**

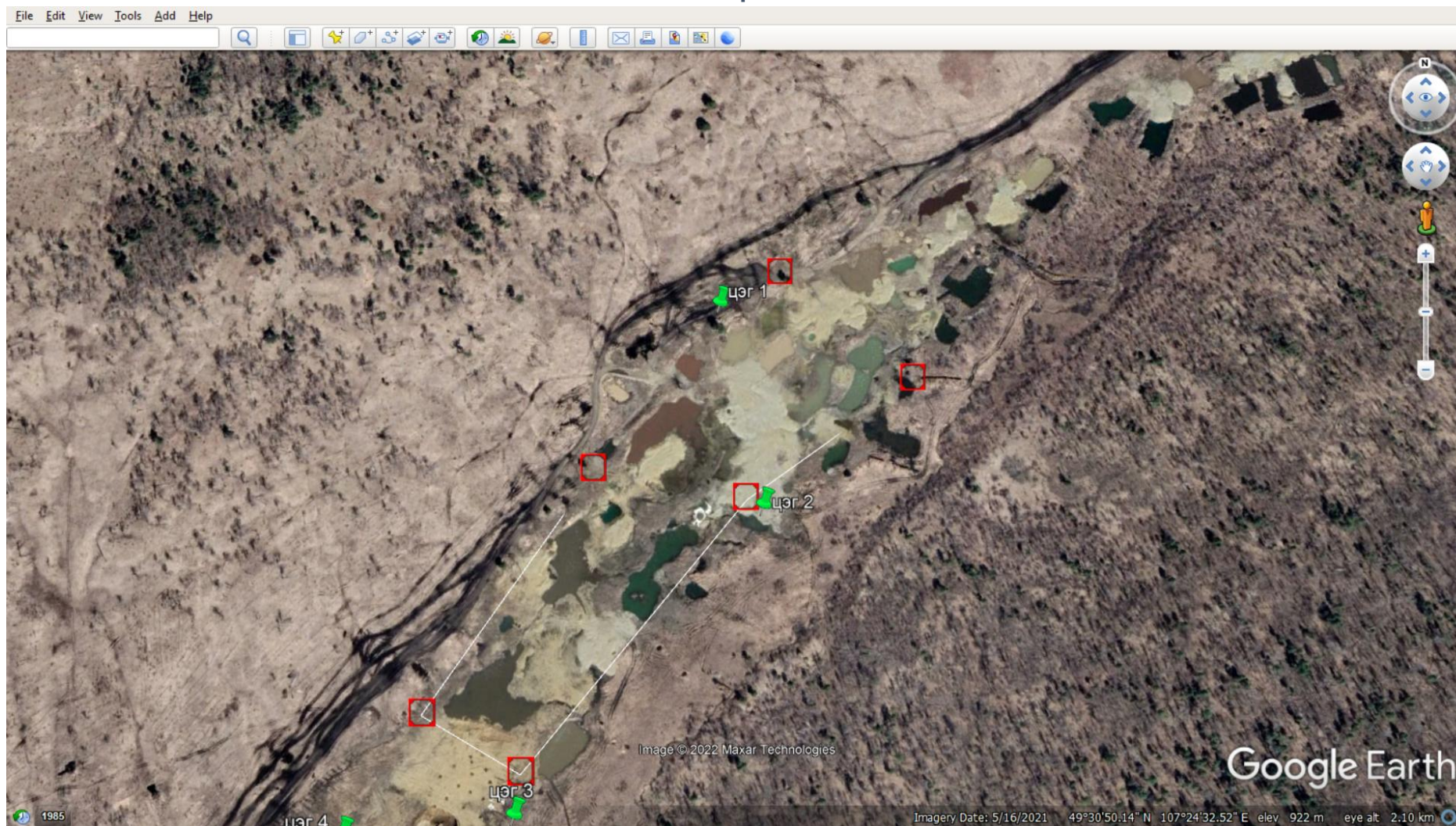
БҮЛЭГ 6. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТАЙЛАН

Олборлолтын үйл ажиллагааны нөлөөлөлд өртөж буй биологийн олон янз байдлыг тухайн газартай экологийн хувьд төстэй нөхцөлд, өөр газарт дүйцүүлэн хамгаалах ажлыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх шаардлага бий болсон тул, төслийн нөлөөлөлд өртсөн ба Дүйцүүлэн хамгаалах шаардлагатай газрын хэмжээг тогтоох, дүйцүүлэн хамгаалахаар тогтоогдсон газар нутгийн байршлыг сонгох, биологийн олон янз байдлын суурь судалгаа хийх биологийн олон янз байдлыг хамгаалах, сайжруулахад чиглэгдсэн хамгааллын менежментийн арга хэмжээг тогтоох, мониторинг хийх хөтөлбөр зохиох, төсөв, санхүүжилтийн төлөвлөгөө гаргах гэсэн үндсэн шат дараалалтайгаар дүйцүүлэн хамгаалах тайланг боловсрууллаа. Энэ жилийн дүйцүүлэн хамгааллын хүрээнд Сэлэнгэ аймгийн байгаль орчин аялал жуулчлалын газраас оноож өгсөн Ерөө сумын нутагт орших 10-н даваа нэртэй газар хийсэн болно.

Хүснэгт 5. Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах чиглэлээр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний тайлан

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ үндэслэл	Нэгжийн өртөг (сая.төг)	Нийт зардал (сая.төг)	Хэрэгжүүлсэн хугацаа
1	Биологийн олон янз байдлыг сайжруулах менежментийн арга хэмжээг тодорхойлох	Нөхөн сэргээлт-2024 арга хэмжээний хүрээнд уул уурхайн нөлөөгөөр эвдрэлд өртөн нөхөн сэргээлт хийгдэлгүй эзэнгүй орхигдсон 10.4 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийг хийж гүйцэтгэсэн	Сэлэнгэ аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын 2025оны 04-р сарын 04-ний өдрийн №115 тоот саналын дагуу	9	88,6	2025 онд
Нийт дүн 88.6 сая төгрөг						

Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах”
төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан

Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын хүрээнд Сэлэнгэ аймгийн байгаль орчны газраас оноож өгсөн газрын сансрын зураг

Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах”
төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан

Техникийн нөхөн сэргээлт хийж буй байдал

Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах”
төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан

Техникийн нөхөнсэргээлт хийсний дараа

Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах”
төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан

Техникийн нөхөмсэргээлт хийсний дараа

Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах” төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан

**БҮЛЭГ 7. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА
ХЭМЖЭЭНИЙ ТАЙЛАН**

Ашигт малтмалын талбай болон түүний нөлөөллийн бүсэд нүүлгэн шилжүүлэлт хийх айл өрх байхгүй. Уурхай нь үйл ажиллагаа явуулж дууссаны дараа 2027 онд уурхайн хаалт болон нүүлгэн шилжүүлэлт хийгдэнэ.

БҮЛЭГ 8. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТАЙЛАН

Өмнөх жилүүдэд “Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль”-ийн дагуу төслийн талбайд археологи хайгуул судалгааг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэж байсан. Тус хуулийн 29.1-д зааснаар соёлын өвийн судалгааны ажлын дэлгэрэнгүй тайлангийн нэг хувийг соёлын өвийн улсын нэгдсэн бүртгэл, мэдээллийн санд шилжүүлсэн байдаг. Цаашид ямар нэгэн түүх, соёлын дурсгалт зүйлс илэрсэн тохиолдолд уулын ажлыг нэн даруй зогсоож, хуулийн хүрээнд авбал зохих арга хэмжээг авч ажиллана.

БҮЛЭГ 9. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТАЙЛАН

Энэ тайланд батлагдсан аргачлалын дагуу хийсэн байгалийн аюул, гамшгийн үнэлгээгээр тогтоогдсон учирч болзошгүй байгалийн гамшиг, түүнээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлэх ажлын хэмжээ, шаардагдах зардал, баримтлах стандартуудыг энд тусгасан болно.

Уг төслийг хэрэгжүүлэх явцад уурхайлалтын ажлыг цаг агаарын урьдчилсан мэдээлэлд тулгуурлан үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааг аваар осол багатайгаар зохицуулж ажиллах шаардлагатай ба компаний онцгой байдлын үед ажиллах төлөвлөгөөг боловсруулан мөрдөж ажиллаж байна. Мөн мандал даатгал ХХК тай байгууллагын хариуцлагын гэрээг байгуулан ажиллаж байна.

**Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах”
төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан**

Хүснэгт 6. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний зардал түүний хэрэгжилт

Болзошгүй аюул, осол сөрөг нөлөөлөл	Авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нэгжийн зардал сая.төг	Нийт зардал сая.төг	Хэрэгжүүлсэн хугацаа	Баримталсан эрх зүйн баримт бичигийн үндэслэл
Байгалийн болзошгүй гамшиг, аюулт үзэгдлээс үүдэн төслийн үйл ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлөх, дам нөлөөллөөр хүрээлэн буй орчныг бохирдуулах	Хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагаа, гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх сургалт сурталчилгаа, болзошгүй аюулын үед авах арга хэмжээг төслийн нийт ажилтан албан хаагчдад тогтмол хугацаанд сургалт явуулсан	Төслийн нийт ажилчдад	ХАБЭА-ын зардалаар (0.6сая.төг*)		2025	ХАБЭА
Шатах тослох материалын хадгалалт, ашиглалтаас хүний эрүүл мэнд ба хүрээлэн буй орчинд сөрөг нөлөөлөл үзүүлэх	Шатах тослох материалыг стандартын шаардлага хангасан агуулахад хадгалж байсан ба илүүдэлийг төвлөрсөн цэгт тушааж байсан.	Төсөлд ашиглагдах машин техник	Үйл ажиллагааны зардалаар гүйцэтгэх		Үйл ажиллагааны турш	Химийн хортой ба аюултай бодисын тухай хууль, холбогдох журам, стандарт Хог хаягдлын тухай хууль
	ШТМ-ын хор аюулын лавлах мэдээллийн агуулгаар сургалт явуулсан	Нийт ажилчид	ХАБЭА-ын зардлаар		Төсөл хэрэгжих хугацаанд Ажил эхлэхээс өмнө	Химийн хортой ба аюултай бодисын тухай хууль , холбогдох журам, стандарт
Үйлдвэрлэлийн гэнэтийн ослын улмаас хүний эрүүл мэнд, амь насанд сөргөөр нөлөөлж, олборлолтын үйл ажиллагаа доголдох, зогсох	Ажилчин нэг бүрийг хөдөлмөр хамгааллын хувцас, багаж хэрэгслээр хангасан	Нийт ажилчид	ХАБЭА зардал (15.2 сая.төг*)		Үйл ажиллагааны турш	ХАБЭА
	Ажилчин нэг бүрт ажил мэргэжлийн онцлогоос шалтгаалсан хор тайлах зорилгоор өдөр бүр нормын сүү, цагаан идээгээр хангаж ирсэн	Нийт ажилчид	Үйл ажиллагааны зардлаар (0.9 сая.төг*)			
	Хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны дүрэм журмыг сахиулж, хэрэгжилтэнд хяналт	Төслийн хүрээнд	Үйл ажиллагааны зардлаар			MNS4990:2000

**Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах”
төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан**

	тавих зэрэг арга хэмжээг авч байсан				
	Тунгаагуур нуур болон үерийн далан шуудууг батлуулсан зураг төслийн дагуу буюу зохих стандарт, норм, дүрмийн дагуу барьж байгуулсан	Уурхайн эдэлбэрт	Үйл ажиллагааны зардлаар		хаягдал усан сангийн зураг төсөл хийлгэсэн
	Ажилчдыг эрүүл мэндийн үзлэг шинжилгээнд хамруулах төлөвлөлтийг хийх, хэрэгжүүлэх	Нийт ажилчид	ХАБЭА зардал (0.6 сая.төг*)		
	Гал унтраагуулаар хангасан	Уурхай бусад байр, цех, хэсгүүдийг болон машин механизмуудыг	ХАБЭА зардал (1.4 сая.төг*)		
	Галын болон мэдээллийн самбар байрлуулсан	Уурхай болон бусад байр, цех, хэсгүүдэд	ХАБЭА зардал (1.1 сая.төг*)		
	Тэмдэг тэмдэглэгээ байрлуулсан	Уурхай болон бусад байр, цех, хэсгүүдэд			
	Машин механизмыг тусгай зориулалтын дохиоллын хэрэгслээр хангасан	Уурхайн машин механизмуудад	ХАБЭА зардал (1.0 сая.төг*)		
Нийт зардал					

БҮЛЭГ 10. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТАЙЛАН

Бид энэхүү 2025 онд хог хаягдлын менежментийн талаар МУ-ын УИХ-аас батлан гаргасан хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа хууль, журмуудыг баримтлан ажиллалаа.

Хүснэгт 7. Хог, хаягдлын менежментийн тайлан

Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Нэгжийн зардал сая.төг	Нийт зардал сая.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Ахуйн хог хаягдал	Хог хаягдлыг ангилан ялгаж, дахин ашигладаг тогтолцоог нэвтрүүлэх	Төслөөс гарах хог хаягдал	Үйл ажиллагааны зардлаас		2025	Хог хаягдлын тухай хуулийн 9-р зүйл

**Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах”
төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан**

	Ахуйн гаралтай хатуу хог хаягдлыг ангилан ялгаж, түр хогийн цэгт цуглуулах ба дахин ашиглагдах боломжтой хэсгийг дахин боловсруулах үйлдвэрт нийлүүлэх (Хог хаягдлыг хадгалах, устгах, тээвэрлэх эрх бүхий мэргэжлийн байгууллагатай гэрээлэн ажиллах)	Төслийн хэмжээнд	Үйл ажиллагааны зардал		Жил бүр Улиралд нэг удаа	
	Хог хаягдлыг цуглуулах савыг стандартын шаардлага хангасан битүүмж сайтай хийх, ажилчдын байр, оффис, агуулах, ШТС зэрэг газарт байрлуулах, тогтмол засварлаж байх	Төслийн хүрээнд	0.1	0.4	2025	Хог хаягдлын тухай хуулийн 11-р зүйл
	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулж, мөрдөж ажиллах	Төслийн хүрээнд	Үйл ажиллагааны зардлаас		2025	Хог хаягдлыг тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/ 2017-05-12 MNS 5924:2015
	Хийсч тархсан болон үүссэн хог хаягдлын овоолгыг тогтмол цэвэрлэж хэвших	Ашиглалтын талбай болон түүний ойр орчимд	Үйл ажиллагааны зардлаас		Сар улирлаар, 2025	
	Уурхайн үйл ажиллагаанд ашиглагдаж буй нүхэн жорлонг MNS 5924:2015 стандартын шаардлага хангасан болгох.	Төслийн хэмжээнд	1.5	1.5	2025	
Үйлдвэрийн хог хаягдал	Төмрийн хог хаягдлыг түр хуримтлуулах цэгт хураан 2 догч түүхий эд авах ААН болон цэгүүдэд хүргүүлж, эх үүсвэрээс зайлуулж байх		Үйл ажиллагааны зардал		2025	Хог хаягдлын тухай хууль
Аюултай хог хаягдал	Аюултай хог хаягдлыг ангилан ялгаж, зориулалтын саванд түр цуглуулах	Төслийн хэмжээнд	-	-	2025	(Аюултай хог хаягдлыг хадгалах, устгах, тээвэрлэх эрх бүхий мэргэжлийн байгууллагатай гэрээлэн ажиллах)
	Аюултай хог хаягдлыг ашиглалтын талбайд түр цуглуулж дахин боловсруулах үйлдвэрт нийлүүлэх	Төслийн хэмжээнд	0.3	1.5	2025	
	Үйл ажиллагааны явцад гарсан аюултай хог хаягдлыг ангилан ялгах, хадгалах, устгах, зайлуулах (6.2 болон 5.5.2 дугаар бүлэгт заасан зөвлөмжийг мөрдөж ажиллах)	Төслийн хэмжээнд				
Нийт дүн						

БҮЛЭГ 11. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 31-р зүйл болон Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуульд зааснаар уг төслийг хэрэгжүүлэхдээ тухайн дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, төсөл хэрэгжиж буй орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх зорилгоор орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр боловсруулав.

ОХШХөтөлбөрийн хүрээнд хөрсөн бүрхэвч, уст цэг, агаар орчин болон ургамлан нөмрөг зэргийн бохирдлын дээжлэлт, хэмжилтүүдийг хийхдээ орон нутгийн Компани болох Сэлэнгэ цэнгэг ус ОНХК-р гүйцэтгүүлж ажиллалаа.

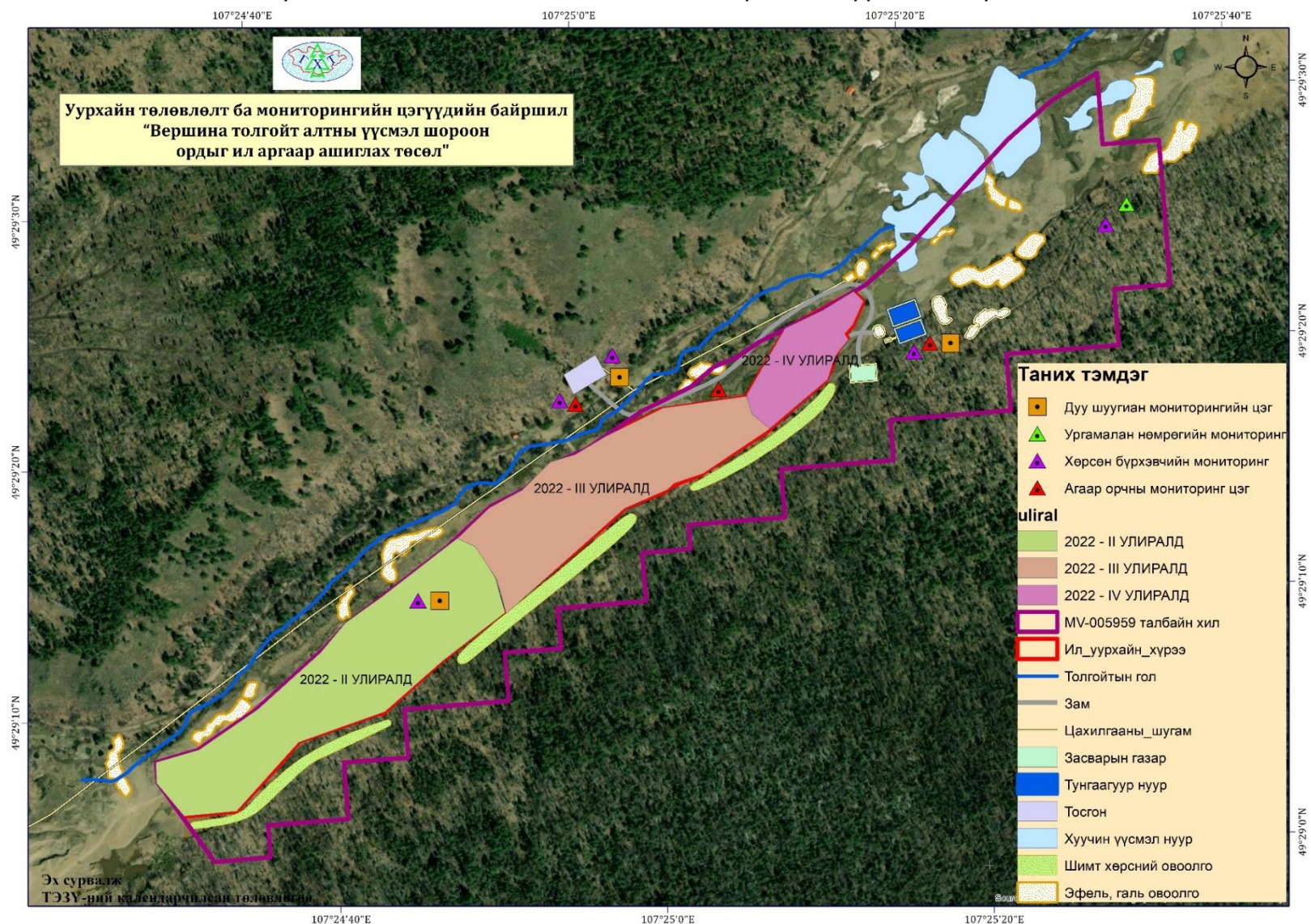
**Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах”
төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан
Хүснэгт 8. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр (2025 он)**

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, сая.төг	Нийт зардал, сая.төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт арга, аргачлал
АГААРЫН ЧАНАР								
1	Агаар дах тоосжилтын хяналт: Нийт тоос (TSP), PM2.5, PM10 Тоосны уналт	- Элс угаах төхөөрөмжийн орчимд,	6-р сар 9-р сар	Жилд 2 удаа	0.05	0.3	MNS 4585:2007 MNS:3384:1982 MNS:4048:1988	PM2.5-0.05 мг/м3 PM10- 0.1мг/м3
ГАДАРГЫН БОЛОН ГАЗРЫН ДООРХ УС								
2	Газрын гадаргын усны чанар: Гол ионы найрлага: Усны түвшин, pH, өнгө, булингаршил, хуурай үлдэгдэл, эрдэсжилт, нийт хатуулаг болон хүнд металлын агууламж	- Тунгаах нуураас - Толгойтын гол	9-р сар 9-р сар	Жилд 2 удаа	0.08	0.32	MNS 3934:1986 - ундны болон үйлдвэрлэлийн хэрэгцээт усны химийн шинжилгээ болон дээж авах, хадгалах; MNS (ISO) 5667-5:2001- усны чанар-дээжлэлт MNS 900:2010 MNS 6148:2010 MNS 4586:1998	ЗДХ
ХӨРСӨН БҮРХЭВЧ								
3	Ялзмагийн агууламж, pH, давсжилт, чийгшил, NO3-N, P2O5, K2O, pH, нийт азот, нийт фосфор,	- Нөлөөлөлд өртөөгүй талбай - Нөхөн сэргээлт хийгдсэн талбай,	9-р сар 9-р сар	Жилд 2 удаа	0.08	0.32	MNS 5850 : 2008 MNS 5850:2019	ЗДХ
4	Нефть, нефтийн бүтээгдэхүүн, нүүрсустөрөгчид, хүнд металлын агууламж микробиологийн үзүүлэлт	- Шатахуун ачих, буулгах, машин механизмыг шатахуунаар цэнэглэх талбай, агуулах орчимд - Элс угаах төхөөрөмжийн орчимд, - Хог хаягдал бохирын цэгийн орчимд	9-р сар 9-р сар	Жилд 2 удаа	0.08	0.48		ЗДХ
ОХШХөтөлбөрийн зардал					1.92			

Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах” төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан

Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрийн хүрээнд дээж сорьц авсан, хяналт шинжилгээ хийсэн цэгүүдийн байршлыг доорх зурагаар үзүүлэв.

Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрийн цэгүүдийн байршил

**Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах”
төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан**

**БҮЛЭГ 12. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА
ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТАЙЛАН**

Төслийн үйл ажиллагааны туршид байгаль орчинд хамгийн бага сөрөг нөлөөтэйгээр үйл ажиллагаа явуулах, төслөөс үзүүлж байгаа сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах, арилгах, байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ авч ажиллаж ирсэн бөгөөд доорх байдлаар тайлагнасан болно.

Хүснэгт 9. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө ба зардал

№	Авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	төсөв	Хэрэгжүүлсэн хугацаа	Хариуцан ажиллаж байсан албан тушаалтан	Тайлбар
1	Байгаль орчны асуудлыг удирдлагын түвшний 1 ажилтанд хариуцуулж, хяналт тавин ажиллах;	Цалингийн сангаас цалинжуулах	2025	Компаний захирал	“Байгаль хамгаалах тухай” хууль
2	Байгаль орчны аудитыг мэргэжлийн байгууллагатай гэрээлэн хийлгэх; Гарсан дүгнэлт зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллах;	Мэргэжлийн байгууллагатай гэрээлсэний үндсэн дээр ҮАЗ-аар	2025 оны 3-р улиралд багтаан	Компаний захирал, уурхайн дарга	“Байгаль орчныг хамгаалах тухай” хуулийн 10.1 –дэх заалт; БОНХС-ын 2013 оны А-126 тоот тушаал;
3	Ажилтнуудад байгаль орчны сургалтуудыг ажлын байранд нь зохион байгуулах,	0.5	Төсөл хэрэгжих нийт хугацаанд	БО-ны асуудал хариуцсан ажилтан	-
4	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулан асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага болон орон нутгийн удирдлагуудад танилцуулан батлуулж ажиллах ба хийгдсэн ажлуудыг тайлагнаж байх	0.5	Төсөл хэрэгжих нийт хугацаанд	Компаний захирал + Уурхайн дарга + БО-ны асуудал хариуцсан ажилтан	БОНБУ-ний тухай хууль
5	Уурхайн хаалтын менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулан асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагуудаар хянуулан батлуулж, түүнийг мөрдөн ажиллах	ҮАЗ-аар	2025 оны 3-р улиралд багтаан	Компаний захирал + Уурхайн дарга + БО-ны асуудал хариуцсан ажилтан	Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайд, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны А/181, А/458 дугаар хамтарсан тушаалаар батлагдсан “Уурхай, уулын болон баяжуулах үйлдвэрийн нөхөн сэргээлт, хаалтын журам” болон түүний хавсралтууд
Нийт зардал					

**Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах”
төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан**

**БҮЛЭГ 13. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БОМТ, ТҮҮНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧИД, ОРОЛЦОГЧ,
СОНИРХОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ, ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХ ХУВААРЬ**

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулах шатанд олон нийтийн оролцоог тэр дундаа төслийн сөрөг нөлөөлөлд өртөж болзошгүй нутгийн иргэд, орон нутгийн байгууллагын оролцоог хууль тогтоомжид заасан хүрээнд аль болох өргөн хангах, тэдэнд ойлгомжтой бөгөөд үнэн зөв, бодит мэдээллийг өгч зөрчигдөж болзошгүй эрхээ хамгаалах санал бодлыг судлан тусгах нь энэ шатны ажлын гол зорилт болно.

Төсөл хэрэгжүүлэгч “Бугант нандин” ХХК жил бүр БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар орон нутгийн байгаль орчны газар, байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тайлан хүргүүлж ирсэн ба сумын байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, байгаль хамгаалагч, сум багийн засаг даргын тамгын газар, тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтэнд хяналт тавьж оролцуулж байсан. БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэх тайланг дараах хүснэгтэд үзүүлэв.

Хүснэгт 10. БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах хуваарь

БОМТ хэрэгжилтийг тайлагнахад оролцогч талууд		Тайлагнасан хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, сая.төг	Хариуцан зохион байгуулсан албан тушаалтан/ажилтан
Сэлэнгэ аймаг	Байгаль орчны газар	Тайлан хүргүүлэх, ажлын хэсэгт нөхөн сэргээлтээ хүлээлгэн өгөх	БОМТ-ийн тухайн жилийн тайлан, Ирэх оны төлөвлөгөө	10-р сарын 01	0.25	Төслийн талбай, уурхай
Төрийн захиргааны төв байгууллага	БОАЖЯ-ны ХБОБНУГ	Тайлан, төлөвлөгөөг цаасан хэлбэрээр болон файл хэлбэрээр		11-р сарын 30	0.25	инженер
Дүн					1.0	

**Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах”
төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн тайлан
БҮЛЭГ 14. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТАЙЛАНГИЙН НИЙТ ЗАРДАЛ**

Хүснэгт 11. Байгаль орчны менежментийн тайлан нийт зардал

Арга хэмжээ		Төлөвлөлт	Тайлан	Тайлбар
		Зардал, сая.төг		
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	6.8	4.2	
2	Нөхөн сэргээлт хийх, ногоон байгууламж байгуулах төлөвлөгөө	8.28	12	Ихэнх зардал үйл ажиллагааны зардалд орсон
3	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	8.0	88.6	
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	-	-	
5	Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-	-	
6	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	ҮАЗ	38.4	Байгууллагын хариуцлагын даатгалд хамрагдсан
7	Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	3.4	1.8	
8	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	1.0	8.0	Өртөөлөн ХХК тай гэрээ байгуулан БО аудит хийлгэж байгаа гэрээний дүн 8.0 сая
9	Тухайн жилийн БОМТ, түүний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах, хэлэлцүүлэх хуваарь	1.0	2.0	
10	Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр	1.92	1.1	
2022 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал		34.4	156.1	

“Бугант нандин” ХХК-ийн “Вершина толгойт алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах” төслийн үйл ажиллагаандаа 2025 онд хэрэгжүүлэн ажиллах Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тайлант онд нийт 156.1 сая.төг зардал гарган ажиллаа.